

Kader, kader çeşitleri ve kaderle ilgili kavramları açıklar mısınız?

Kaderi ikiye ayırabiliriz: İzdırari kader, ihtiyari kader.

"İzdırari kader" de bizim hiçbir tesirimiz yok. O, tamamen irademiz dışında yazılmış. Dünyaya geleceğimiz yer, annemiz, babamız, şeklimiz, kabiliyetlerimiz ızdırari kaderimizin konusu. Bunlara kendimiz karar veremeyiz. Bu nevi kaderimizden dolayı mesuliyetimiz de yok.

İkinci kısım kader ise, irademize bağlıdır, yani ihtiyaridir. Biz neye karar vereceksek ve ne yapacaksak, Allah ezeli ilmiyle bilmiş, öyle takdir etmiştir. Sizin sorduğunuz soru da bu alanda müzakere edilmektedir.

Yani siz bir aday tipi belirliyorsunuz ve arıyorsunuz. Allah da sizin istediğiniz vasıflara sahip birkaç kişiyi önünüze çıkarıyor. Siz de bunlardan birini iradenizle beğenip kabul ediyorsunuz. Alah'ın alacağınız eşin kim olduğunu ezelde bilmesi **kader**, fakat sizin iradenizle seçmeniz **cüz'i irade** dediğimiz insanın mesuliyet sınırlarıdır.

Aynı şekilde siz bir iş istiyorsunuz ve karşınıza çıkan seçenekleri siz kendi iradenizle seçiyorsunuz.

Kalbimiz çarpıyor, kanımız temizleniyor, hücrelerimiz büyüyor, çoğalıyor, ölüyor. Vücudumuzda, bizim bilmediğimiz birçok işler yapılıyor. Bunların hiçbirini yapan biz değiliz. Uyuduğumuz zaman bile bu tür faaliyetler devam ediyor.

Ama şunu da çok iyi biliyoruz ki, kendi isteğimizle yaptığımız işler de var. Yemek, içmek, konuşmak, yürümek gibi fiillerde karar veren biziz. Zayıf da olsa bir irademiz, az da olsa bir ilmimiz, cılız da olsa bir gücümüz var.

Yol kavşağında hangi yoldan gideceğimize kendimiz karar veriyoruz; hayat ise, yol kavşaklarıyla dolu.

Şu halde, bilerek tercih ettiğimiz, hiçbir zorlamaya maruz kalmaksızın karar verip işlediğimiz bir suçu, kendimizden başka kime yükleyebiliriz?

İnsanın cüz-i ihtiyari adı verilen iradesi, önemsiz gibi görülmekle beraber, kainatta geçerli olan kanunlardan istifade ederek büyük işlerin meydana gelmesine sebep olmaktadır.

Bir apartmanın üst katının lütuflarla, bodrum katının ise işkence aletleriyle dolu

---

olduğunu ve bir şahsın bu apartmanın asansörü içerisinde bulunduğunu farz ediniz. Kendisine, apartmanın bu keyfiyeti daha önce anlatılmış bulunan bu zat, üst katın düğmesine bastığında lütfen mazhar olacak, alt katın düğmesine bastığında ise azaba duçar olacaktır.

Burada iradenin yaptığı tek şey, sadece hangi düğmeye basılacağına karar vermesi ve teşebbüse geçmesidir. Asansör ise, o zatın kudret ve iradesiyle değil, belirli fizik ve mekanik kanunlarla hareket etmektedir. Yani, insan üst kata kendi iktidarıyla çıkmadığı gibi, alt kata da kendi iktidarıyla inmemektedir. Bununla beraber asansörün nereye gideceğinin tayini, içindeki şahsın iradesine bırakılmıştır.

İnsanın kendi iradesiyle yaptığı bütün işler, bu ölçüyle değerlendirilebilir.

Mesela; Cenab-ı Hak, meyhaneye gitmenin haram, camiye gitmenin ise faziletli olduğunu insanlara bildirmiş bulunmaktadır. İnsan bedeni ise kendi iradesiyle, misaldeki asansör gibi her iki yere de gitmeye müsait bir yapıdadır.

Kainattaki faaliyetlerde olduğu gibi, beden içindeki faaliyetlerde de insanın iradesi söz konusu olmamakta ve insan bedeni, kanun-u külli adı verilen ilahi kanunlarla hareket etmektedir. Fakat onun nereye gideceğinin tayini, insanın irade ve ihtiyarına bırakılmıştır. O hangi düğmeye basarsa, yani nereye gitmek isterse, beden oraya doğru hareket etmekte, dolayısıyla da gideceği yerin mükafatı veya cezası o insana ait olmaktadır.

Dikkat edilirse, kaderi bahane ederek, **“Benim ne suçum var”** diyen kişinin, iradeyi yok saydığı görülür.

*Eğer insan, **“rüzgarın önünde sürüklenen bir yaprak”** ise, seçme kabiliyeti yoksa, yaptığından mesul değilse, o zaman suçun ne manası kalır? Böyle diyen kişi, bir haksızlığa uğradığı zaman mahkemeye müracaat etmiyor mu?*

Halbuki, anlayışına göre şöyle düşünmesi gerekirdi: “Bu adam benim evimi yaktı, namusuma dil uzattı, çocuğumu öldürdü, ama mazurdur. Kaderinde bu fiilleri işlemek varmış, ne yaparsın, başka türlü davranmak elinden gelmezdi ki.”

Hakkı çiğnemenler gerçekten böyle mi düşünüyorlar?

İnsan yaptığından sorumlu olmasaydı, **“iyi”** ve **“kötü”** kelimeleri manasız olurdu. Kahramanları takdire, hainleri aşağılamaya gerek kalmazdı. Çünkü, her ikisi de yaptığını isteyerek yapmamış olurlardı. Halbuki hiç kimse böyle iddialarda bulunmaz. Vicdanen her insan yaptıklarından sorumlu olduğunu ve rüzgarın önünde bir yaprak gibi olmadığını kabul eder.

Kader ile İlgili Bazı Terimler ve Anlamları:

KADER: Cenâb-ı Hakk'ın kâinatta olmuş ve olacak her şeyin evsafını ve havassını ve

---

sâir geleceğini ve geçmişini ezelden bilip, levh-i mahfuzunda takdiri ve yazması.
Takdir-i ilâhî.

HASBE'L-KADER: (Hasb-el kader) Kader cihetiyle, kader yönüyle.

KADER-İ İLÂHÎ: Allah'ın takdiri.

KADERÎ: Kader ile alâkalı. Kader, tali' nev'inden olan.

KADERİYE: "*Kul, kendi yaptıklarının halıkıdır*" deyip ifrat ederek Hak mezhebinden ayrılan bir dalâlet fırkası.(bk. Mu'tezile)

LEVH-İ KAZÂ VE KADER: Kader ve kazanın levhası; yani olmuş ve olacak her bir şeyin ilm-i ilâhîdeki vücudları; yani, ilmen mevcudiyetleri.

"Alem-i gaybdan sayılan geçmiş ve gelecek mevcudatın dahi mânen hayatdar bir vücud-u mânevileri ve ruhlu birer sübut-u ilmîleri vardır ki, levh-i kaza ve kader vasıtası ile o mânevi hayatın eseri, mukadderât nâmı ile görünür, tezahür eder."(1)

KAZA: Allah'ın takdirinin ve emrinin yerine gelmesi

(1) bk. [Lem'alar, Otuzuncu Lem'a, Beşinci Nükte.](#)

İlave bilgi için tıklayınız:

[Kader, Kaza, Ata ilişkisi hakkında...](#)